

Mecanismul de soluționare a litigiilor între investitori și state prevăzut de acordul de liber-schimb dintre Uniunea Europeană și Canada (CETA) este compatibil cu dreptul Uniunii

La 30 octombrie 2016, Canada, pe de o parte, și Uniunea Europeană și statele sale membre, pe de altă parte, au semnat un acord de liber-schimb: Acordul economic și comercial cuprinzător (denumit în continuare „CETA”).

Partea din CETA consacrată investițiilor are, printre altele, ca obiect instituirea unui mecanism de soluționare a litigiilor între investitori și state. În acest cadru, se prevede înființarea unui tribunal și a unui tribunal de apel, precum și, pe termen mai lung, a unui tribunal multilateral pentru investiții. Este prevăzută, astfel, instituirea unui sistem jurisdicțional în materie de investiții (Investment Court System, ICS).

La 7 septembrie 2017, Belgia a solicitat avizul¹ Curții de Justiție în legătură cu compatibilitatea acestui mecanism de soluționare a litigiilor cu dreptul primar al Uniunii. În esență, ea exprimă îndoieli cu privire la efectele acestui mecanism asupra competenței exclusive a Curții în interpretarea definitivă a dreptului Uniunii și, prin urmare, asupra autonomiei ordinii juridice a Uniunii, referitor la compatibilitatea acestuia cu principiul general al egalității de tratament și cu cerința efectivității dreptului Uniunii, precum și în ceea ce privește respectarea de către acest mecanism a dreptului de acces la o instanță judecătorească independentă și imparțială.

În avizul dat astăzi, Curtea amintește mai întâi că un acord internațional care prevede înființarea unei instanțe care are sarcina să interpreteze dispozițiile acestuia și ale cărei decizii sunt obligatorii pentru Uniune este, în principiu, compatibil cu dreptul Uniunii. Un asemenea acord internațional poate, pe de altă parte, să producă efecte cu privire la competențele instituțiilor Uniunii dacă cerințele esențiale privind menținerea naturii acestor competențe sunt totuși îndeplinite și dacă, așadar, nu se aduce atingere autonomiei ordinii juridice a Uniunii, care are la bază un cadru constituțional care îi este propriu. Fac parte din acest cadru, printre altele, valorile fondatoare ale Uniunii, și anume cele ale respectării demnității umane, libertății, democrației, egalității, statului de drept, precum și cea a respectării drepturilor omului.

Pentru a garanta prezervarea acestor caracteristici specifice și a autonomiei ordinii juridice astfel create, tratatele au instituit un sistem jurisdicțional destinat să asigure coerența și unitatea în interpretarea dreptului Uniunii. Curtea subliniază în această privință că dreptul Uniunii nu se opune nici la crearea unui tribunal, a unui tribunal de apel și, ulterior, a unui tribunal multilateral pentru investiții, nici ca CETA să le confere acestora competența de interpretare și de aplicare a dispozițiilor acordului în lumina normelor și a principiilor de drept internațional aplicabile între părțile la CETA. În schimb, întrucât aceste tribunale se află în afara sistemului jurisdicțional al Uniunii, ele nu pot fi abilitate să interpreteze sau să aplice dispoziții ale dreptului Uniunii, altele decât cele ale CETA, sau să pronunțe hotărâri care să poată avea ca efect împiedicarea funcționării instituțiilor Uniunii în conformitate cu cadrul constituțional al acesteia.

¹ În temeiul articolului 218 alineatul (11) TFUE.

În speță, Curtea consideră că CETA nu conferă tribunalelor preconizate nicio competență de interpretare sau de aplicare a dreptului Uniunii, alta decât cea care se referă la dispozițiile acestui acord. În acest cadru, Curtea subliniază, printre altele, că acordul conferă Uniunii puterea de a stabili, atunci când un investitor canadian urmărește să conteste măsuri adoptate de un stat membru și/sau de Uniune, dacă litigiul trebuie, având în vedere normele de repartizare a competențelor între Uniune și statele sale membre, să fie îndreptat împotriva statului membru menționat sau împotriva Uniunii. Competența exclusivă a Curții de a se pronunța cu privire la repartizarea competențelor între Uniune și statele sale membre este astfel preservată.

Curtea arată, pe de altă parte, că competența tribunalului și a tribunalului de apel CETA ar afecta autonomia ordinii juridice a Uniunii în cazul în care această competență ar fi concepută astfel încât tribunalele menționate să poată pune în discuție, în cadrul aprecierilor lor privind restricțiile în calea libertății de a desfășura o activitate comercială vizate de o cerere, nivelul de protecție a unui interes public care a condus la introducerea unor astfel de restricții de către Uniune față de toți operatorii care investesc în sectorul comercial sau industrial în cauză al pieței interne. Or, CETA conține clauze care privează tribunalele menționate de orice competență de a repune în discuție alegerile făcute în mod democratic în cadrul unei părți la acord, în special în materia nivelului de protecție a ordinii publice, a securității publice, a moralei publice, a vieții sau a sănătății oamenilor și animalelor sau de menținere a siguranței alimentare, a plantelor, a mediului, a bunăstării la locul de muncă, a securității produselor, a consumatorilor sau a drepturilor fundamentale. În consecință, acest acord nu aduce atingere autonomiei ordinii juridice a Uniunii.

În ceea ce privește compatibilitatea mecanismului preconizat cu principiul general al egalității de tratament, Curtea arată că, deși CETA urmărește să confere investitorilor canadieni care investesc în Uniune o cale specifică de acțiune împotriva măsurilor Uniunii, situația lor nu este totuși comparabilă cu cea a investitorilor din statele membre care investesc în Uniune. Curtea conchide de asemenea că CETA nu aduce atingere efectivității dreptului Uniunii pentru singurul motiv că o hotărâre adoptată de tribunalul instituit prin acest acord ar putea avea ca efect, în împrejurări excepționale, neutralizarea unei amenzi aplicate ca urmare a unei încălcări a dreptului concurenței de Comisie sau de o autoritate de concurență dintr-un stat membru. Astfel, dreptul Uniunii permite el însuși anularea amenzii atunci când aceasta este afectată de un viciu care corespunde celui pe care l-ar putea constata tribunalul CETA.

În ceea ce privește compatibilitatea mecanismului de soluționare a litigiilor cu dreptul de acces la o instanță judecătorească independentă, Curtea constată că acordul urmărește să facă tribunalul CETA accesibil oricărei întreprinderi și oricărei persoane fizice canadiene care investește în Uniune, precum și oricărei întreprinderi și oricărei persoane fizice dintr-un stat membru al Uniunii care investește în Canada. Cu toate acestea, în lipsa unui regim care să urmărească să asigure accesibilitatea financiară a tribunalului și a tribunalului de apel CETA pentru persoanele fizice și pentru întreprinderile mici și mijlocii (IMM), mecanismul riscă, în practică, să fie accesibil doar investitorilor care dețin importante resurse financiare. Or, Curtea consideră că angajamentele luate de Comisie și de Consiliu, pentru a asigura accesibilitatea tribunalelor preconizate pentru IMM-uri, sunt suficiente în cadrul acestei proceduri de aviz, pentru a se concluziona că CETA este compatibil cu cerința accesibilității. Astfel, aceste angajamente condiționează aprobarea acestui acord de către Uniune.

În sfârșit, Curtea concluzionează că Acordul CETA conține garanții suficiente pentru a asigura independența membrilor tribunalelor preconizate.

RAPPEL: Un stat membru, Parlamentul European, Consiliul sau Comisia poate obține avizul Curții de Justiție cu privire la compatibilitatea unui acord preconizat cu dispozițiile tratatelor sau cu privire la competența de a încheia acest acord. În cazul unui aviz negativ al Curții, acordul respectiv poate intra în vigoare numai după modificarea acestuia sau revizuirea tratatelor.

Document neoficial, destinat presei, care nu angajează răspunderea Curții de Justiție.

[Textul integral](#) al avizului se publică pe site-ul CURIA în ziua pronunțării.

Persoana de contact pentru presă: Corina-Gabriela Socoliuc ☎ (+352) 4303 4293
Imagini de la pronunțarea avizului sunt disponibile pe „[Europe by Satellite](#)” ☎ (+32) 2 2964106